

Erdeink lakói.

(Folytatás.)

Ragadozók vagy *husevők*. (Carnivora, Raubthiere.)

Karmokkal biró emlősök éles csucsu tagozattal; az előfogak igen aprók, a szemtag hosszú, a zápfogak közül pedig az egyik a többi közt kiváló nagyságu.

Éles érzékek, főképen szaglás és hallás, nagy mozgékonyság és izomerő valamennyinél közös. Többnyire melegvérü állatokat, de alsóbbrendűeket is emésztenek, sőt némelyek növényeket is esznek.

Némelyek köztök erdészetiileg fontos állatoknak tekintendők, a mennyiben kártékony rágesálók pusztítására rendelvek.

A ragadozókat hat családra szokás felosztani, de nálunk csak négynek vannak képviselői.

A macskafélék (Felina, Katzen) a ragadozók típusát leginkább magukon hordják. Gömbölyös fejök rövid arczorrallal bir, nyelvök érdes. Mind a 4 lábon 5—5 ujjal birnak, melyeknek éles karmai csontos hüvelyekbe visszahuzhatók. Ausztráliát kivéve, valamennyi világrészben található. Közülök első helyen itt megemlítendő a hiuz, (Felis lynx, Luchs) mely azelőtt egész Közép-Európában elég gyakori volt, jelenleg azonban Közép-Európában már is a ritkaságok közé tartozik. Hazánkban is csak még itt-ott ejtetik el egy-egy hiuz.

Aránylag leggyakrabban találjuk még az Alpeseiken, főképen pedig a Kaukázuson, Skandináviában, Sibiriában és az északi Oroszországban még ma is az ismeretes állatok közé tartozik.

A hiuz kitünő kuszó és 5 m. magasságnyira képes ugrani a földtől.

Hogy zsákmányára a fáról tett biztos ugrással törne, újabb észleletek után nem való. Zsákmányát mindenkor torkánál ragadja, miután nagy, néha 5 m. hosszú, ugrásokkal hozzá közeledett. A szükségesen felül, és még a legnagyobb vadakat (szarvas)

is öl, de az apróbb emlősöket, az erdei tyukokat sem veti meg. Hol a hiuz tanyázik, ott nem sokára az egész vadálladék tönkre van téve, azért erdészeti szempontból végleges kipusztítása teljes joggal történik.

Azon hiedelem, mintha a mi hiuzunk Észak-Amerikában nagy számban találtatnék, téves. Észak-Amerikából igenis évenként átlag mintegy 12.000 hiuzbőr hozatik az európai kereskedésbe, de ez nem *F. lynx*, hanem *F. borealis*.

Erdeinknek a macskafélékhez tartozó lakója továbbá a vad macska (*Felis catus* L. Wildkatze), mely még egész Európában előfordul, a legnagyobb számmal pedig a Kaukasuson és a Kárpátokon él. 1865-ben a határörvidéken 525 vadmacska ejtetett el. A vadmacska laktanyájáról, melyet odvas fában, sziklaoduban vagy földi lyukban (róka-, borzlak) üt föl, igen messzire barangol, de csakis éjjel, nappal rendszeren elrejtetik. Minden melegvérű állatot, melyet csak birtokába kerithet, az apró madárkától s egérkétől kezdve a fajdig és fiatal őzig zsákmányául ejt, miért is elég kártékony állat. Párzása kora tavaszkor történik, mire a nőstény april vagy május hóban 4—6 vak kölyköt szül. Minthogy választott rejtekét huzamosb ideig lakja, azért könnyen csapó vassal fogható vagy pedig leejthető.

A ragadozók második és erdeinkben képviselt családja az ebfélék (*Canini*, Hunde). Hosszukás fejök megnyult arczorral bir; hosszú karesu lábaik elől 5, hátul 4 ujjuk, melyeknek tompa karmai vissza nem huzhatók; nyelvök sima. Az ebfélék az egész földet lakják, zsákmányaikat, mely rendszeren felsőbbrendű állatokból áll, üzik, de alsóbbrendű állatokkal és döggel is táplálkoznak, sőt növényi táplálékot is esznek.

Bennünket csakis egy nem érdekel, és az az eb vagy kutya (*Canis*, Hund), melynek két faja él erdeinkben, a farkas és a róka.

A farkas (*Canis lupus* L., Wolf), mint erdeink még mindig elég gyakori lakója eléggé ismeretes. Táplálékát mindennemű tollas és szőrös vad képezi, de a szelid házi állatokat is pusztítja, szarvasmarha, ló, disznó egyaránt prédául esnek neki. Télen csoportosan mennek zsákmányolni és akkor az utána következő mindig az előtte valónak nyomába lép. De a dögöt sem veti meg. A párzási idő februárra esik, az uralkodó időjárás és táplálékbőség szerint azonban előbbre vagy később is. A párzás után mintegy 13 hétre a nőtény 4—9 vak kölyköt fiadzik. A fiatalok csak 3-ik évben lesznek ivar-érettek.

A róka (*C. vulpes* L., Fuchs). Noha rókánk gereznájának színezete nagyon is változékony, azért még sem szorul leírásra, a rókát mindenki ismeri, s a róka más belföldi állattal semmikép sem cserélhető föl. Test mezének színe nem csak a kor, az időjárás, az ivar és a tartózkodási hely szerint változik, hanem gyakran még egyénileg is.

A rókának valamennyi belföldi állat közt a legélesebb érzékei vannak. Kitűnően lát és hall, szaglása pedig rendkívül éles, és minthogy kutyatermészetével egyszersmind a macskának csuszó módja van összekötve, azért mint legravaszabb állat régótától hirben áll. Éjjel messzire eljár és az erdőt, mezőt, folyót, tavat körüljárja, nappal azonban rejtve marad földalatti lakában, vetések közt, vagy más sűrű növényzetben. Földalatti lakása csak kicsi szokott lenni, a mennyiben azt rendszeren csak kölyközés idejekor, mely februárra esik, lakja, máskülönbön pedig csakis mint buvó helyet használja, gyakran pedig nem is építi. Hol nagyobb kiterjedésű s mély lakokat találunk, ott rendszeren a borznak lakását rendezte be magának, saját igényeihez képest. Rendszeren april havában kölyközik a nőtény 4—5-öt, de néha 6-ot és 7-et is.

A róka nem él monogamiában, mint azt általában állítják. A hím nejjével és gyermekeivel mit sem törődik, az utóbbiak

táplálása és fölnevelése egyedül az anya dolga. Három hónapos korban a fiatalok elhagyják lakjukat és vetések közé rejtőznek, későbbben aztán szétszédelegnek.

A rókának tenyészeti helye a fák tenyészeti határával esik össze.

A róka hasznosságáról vagy kártékonyságáról a különböző érdekek és álláspontok szerint teljes joggal egészen ellenkezőket állíthatunk. A vadászatnak végveszedelme; úgy látszik, hogy a nyulakat kedveli legjobban, de még a fiatal özeket is pusztítja. A baromfitenyésztésnek határozott ellensége. A legnagyobb pusztításokat akkor végzi, midőn fiai vannak, akkor t. i. többet öl, mint a mennyire neki szüksége van.

A vadászatra és baromfitenyésztésre nézve tehát a róka minden esetre a legveszedelmesebb állatoknak egyike. Erdészetileg azonban csakis a hasznos állatok közé számíthatjuk, a mennyiben az egereket mesterileg vadássza. Az erdész, a ki egyszersmind szenvedélyes vadász, a róka fölötti ítéletben nehezen fog tudni tiszta megállapodásra jutni.

A gazdának az egerek pusztítása által mindenestre többet használ, mintsem neki a szárnyas állatok megölése által kárt tesz, különben a gazda majorságát a róka pusztításai ellen könnyen meg is védheti. A róka még dögöt is eszik, a legkülönbözőbb rovarokat emészt, és édes nedvdus bogycát is szeret.

(Folyt. köv.)

Kriesch János,
műegyetemi tanár.